

Антитръстови въпроси: Комисията налага обвързващи задължения на „Газпром“, за да позволи свободния пренос на газ на конкурентни цени в пазарите на газ в Централна и Източна Европа

Брюксел, 24 май 2018 г.

Европейската комисия прие решение, с което налага на „Газпром“ редица задължения, с които се отстраняват изразените от Комисията опасения по отношение на конкуренцията и се позволява свободният пренос на газ на конкурентни цени на пазарите на газ в Централна и Източна Европа в полза на европейските потребители и предприятия.

Комисарят по политиката в областта на конкуренцията Маргрете **Вестегер** заяви: „Всички дружества, извършващи дейност в Европа, трябва да спазват европейските правила за конкуренцията, независимо от държавата им на произход. С днешното решение се премахват създадените от „Газпром“ пречки, възпрепятстващи свободния пренос на газ в Централна и Източна Европа. Нещо повече — нашето решение предвижда специална нормативна уредба за бъдещото поведение на „Газпром“. Тя задължава „Газпром“ да предприеме положителни стъпки за по-нататъшното интегриране на пазарите на газ в региона и да помогне за постигането на истински вътрешен енергиен пазар в Европа. Чрез това решение на клиентите на „Газпром“ в Централна и Източна Европа се предоставя ефективен инструмент, за да се гарантира, че цената, която плащат, е конкурентна.

Както винаги, не става въпрос за държавата на произход на дружеството — целта е да се постигнат резултатите, които най-добре служат на европейските потребители и предприятия. И случаят не приключва с днешното решение — по-скоро днес започва прилагането на задълженията на „Газпром“.

„Газпром“ е най-големият доставчик на природен газ в редица държави от Централна и Източна Европа. През април 2015 г. Комисията изпрати [изложение на възраженията](#) до „Газпром“. В него се посочва предварителното становище на Комисията, че дружеството нарушава антитръстовите правила на ЕС, като следва обща стратегия за разделяне на пазарите на газ според националните граници в осем държави членки (България, Чешката република, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Полша и Словакия). Тази стратегия вероятно е позволила на „Газпром“ да налага по-високи цени на газа в пет от тези държави членки (България, Естония, Латвия, Литва и Полша).

С днешното решение на Комисията се слага край на тази практика на „Газпром“. Освен това на „Газпром“ се налага подробен набор от правила, които значително ще променят начина, по който дружеството извършва дейност на централно- и източноевропейските газови пазари:

- **Край на договорните бариери пред свободния пренос на газ:** „Газпром“ трябва да премахне всички наложени на клиентите си ограничения по отношение на препродажбата на газ през граница.
- **Задължение за улесняване на потоците на газ към изолираните пазари и от тях:** „Газпром“ ще позволи потоците на газ да текат към и от части на Централна и Източна Европа, които все още са изолирани от другите държави членки поради липса на междусистемни връзки, а именно балтийските държави и България.
- **Структуриран процес за осигуряване на конкурентни цени на газа:** На съответните клиенти на „Газпром“ се предоставя ефективен инструмент, с който да се гарантира, че тяхната цена на газа отразява равнището на цените в конкурентни западноевропейски пазари на газ, особено в разпределителните центрове за втечен газ.
- **Без използване на господстващо положение при доставките на газ:** „Газпром“ не може да се възползва от каквито и да е предимства, свързани с газовата инфраструктура, които получава от клиентите си, като използва господстващата си пазарна позиция в доставките на газ.

Всички тези задължения отговарят на изразените от Комисията опасения по отношение на конкуренцията и постигат целите ѝ за осигуряване на свободен пренос на газ в Централна и Източна Европа на конкурентни цени.

Поради това Комисията реши да **направи тези задължения (т.нар. „ангажименти“) правно обвързващи по отношение на „Газпром“** (по член 9 от [Регламент № 1/2003](#) относно антиitrustовите правила на ЕС).

Ако дадено дружество нарушава тези задължения, Комисията може да наложи глоба в размер до 10 % от световния оборот на дружеството, без да се налага да установява нарушение на антиitrustовите правила на ЕС.

В по-общ план, ефективната конкуренция на централно- и източноевропейските газови пазари зависи не само от прилагането на правилата на ЕС за конкуренцията, но и от инвестициите в диверсификация на доставките на газ, от целенасоченото европейско и национално законодателство в областта на енергетиката и от правилното им прилагане. Ето защо изграждането на [европейски енергиен съюз](#) е ключов приоритет на Комисията.

Подробна информация относно задълженията на „Газпром“

За да се преодолеят опасенията на Комисията, свързани с конкуренцията, „Газпром“ трябва да спазва определени задължения, целящи да гарантират свободния пренос на газ на конкурентни цени в Централна и Източна Европа. Тези задължения на „Газпром“ ще са в сила в продължение на осем години.

Те отразяват получената от заинтересованите страни обратна информация от допитване до участниците на пазара, [стартирано от Комисията през март 2017 г.](#), във връзка с по-ранна версия на предложението. Допитването до участниците на пазара породило значителен брой отговори от широк кръг заинтересовани страни, включително правителства, национални органи за защита на конкуренцията, дружества, продаващи газ на едро, промишлени асоциации и представители на академичните среди, които допринесоха за изясняване и гарантиране на ефективността на окончателните задължения.

1) „Газпром“ трябва да премахне пречките пред свободния пренос на газ в Централна и Източна Европа

Комисията изрази опасения, че дружество „Газпром“ е наложило териториални ограничения в споразуменията си за доставка с търговци на едро и с някои промишлени клиенти във всичките осем държави членки (България, Чешката република, Естония, Унгария, Латвия, Литва, Полша и Словакия). Тези ограничения включват забрани за износ и клаузи, налагащи закупеният газ да се използва на конкретна територия (клаузи за местоназначение), и други мерки, които предотвратяват трансграничния поток на газ.

В отговор на това с решението на Комисията от „Газпром“ се изисква **да премахне всички тези договорни бариери пред свободния пренос на газ** в централно- и източноевропейските газови пазари, независимо от това дали тези бариери правят невъзможни трансграничните продажби или просто по-малко привлекателни от финансова гледна точка. Също така „Газпром“ няма да въвежда отново тези клаузи в бъдеще.

Освен това „Газпром“ трябва да адаптира разпоредбите в договорите си относно **мониторинга и**

измерването на потреблението на газ в България, които са изолирали българския газов пазар от пазарите на газ на съседните страни от ЕС. Това ще позволи прехвърлянето на контрола от „Газпром“ на българския оператор на газопреносната инфраструктура. Вследствие на допитването до участниците на пазара „Газпром“ изясни редица технически елементи, за да гарантира, че задължението ще бъде изпълнено изцяло.

Чрез тези задължения ще се премахнат всички създадени от „Газпром“ договорни пречки, възпрепятстващи свободния пренос на газ в Централна и Източна Европа.

2) „Газпром“ трябва да предприеме активни стъпки за интегриране на пазарите на газ в Централна и Източна Европа

За да може газът наистина да се пренася свободно в цяла Централна и Източна Европа, е необходима и инфраструктура за преноса, а именно междусистемни връзки, които свързват националните пазари на газ помежду им. Такава инфраструктура вече съществува в Чешката република, Унгария, Полша и Словакия. Все още не е достатъчна обаче инфраструктурата, която свързва България, Естония, Латвия и Литва със съседните им газови пазари в ЕС. Това ограничава възможността на клиентите на „Газпром“ да препродават газ на тези държави и от тях, дори ако разполагат със свободни количества.

„Газпром“ сега ще „замести“ липсата на междусистемни връзки, като **предостави на съответните клиенти възможността да доставят газ на тези държави и от тях**. По-специално, клиенти, които са закупували газ, първоначално за доставка до Унгария, Полша или Словакия, могат да изберат вместо това „Газпром“ да доставя всички газ или част от него до България и/или балтийските държави (и обратно):

- **Замени, предлагани на широк кръг от клиенти на „Газпром“** : „Газпром“ трябва да предостави тази възможност на съответните клиенти, които имат (или ще имат) договори за доставка на газ в някои пунктове за доставка в Централна и Източна Европа. Вследствие на допитването до участниците на пазара това ще се отнася за договори с продължителност от поне 18 месеца. Механизмът няма да функционира за по-кратките договори, тъй като минималната продължителност за доставка на газ до нов пункт на доставка е дванадесет месеца, предшествани от четиримесечен срок на предизвестие на „Газпром“.
- **Замени и в двете посоки, до изолираните пазари и от тях**: Съответните клиенти на „Газпром“ имат възможност да поискат от дружеството да доставя газа им до балтийските държави и България вместо до първоначално договорените пунктове за доставка (от Полша или Словакия до балтийските държави и от Словакия или Унгария до България). Вследствие на допитването до участниците на пазара тези замени ще бъдат възможни и в двете посоки. Това ще направи механизма по-ефективен и ще доведе до по-добра интеграция на пазарите на газ в Централна и Източна Европа.
- **Фиксирани и прозрачни такси за доставка**: Таксите, които „Газпром“ може да налага за тази услуга, са фиксирани и прозрачни. Вследствие на допитването до участниците на пазара те бяха значително намалени, за да стане механизмът привлекателен във финансово отношение.
- **Гъвкавост за клиентите на „Газпром“ да използват тази възможност**: Вследствие на допитването до участниците на пазара клиентите на „Газпром“ могат да упражнят тези възможности за по-малки количества газ (50 милиона m³) и с по-кратко предизвестие (четири месеца).
- **Основанията за отказ на „Газпром“ да извършва замяната са ограничени**: Вследствие на допитването до участниците на пазара „Газпром“ може да откаже да извърши замяната само ако не е налице капацитет за пренос. Това ще се наблюдава отблизо от независим експерт.

Този механизъм позволява преноса на газ към и от балтийските държави и България, както ако газовите междусистемни връзки със съседните държави от ЕС вече съществуваха. Това ще позволи на клиентите на „Газпром“ да търсят нови възможности за стопанска дейност, дори преди да бъдат създадени междусистемни връзки, което ще е от полза на потребителите и предприятията в България и балтийските държави.

3) „Газпром“ се ангажира със структуриран процес, за да се гарантират конкурентни цени на газ в Централна и Източна Европа в бъдеще

Комисията се опасяваше, че дружество „Газпром“ вероятно е могло да наложи **по-високи цени** в пет държави членки (*България, Естония, Латвия, Литва и Полша*).

В отговор, с решението на Комисията на клиентите на „Газпром“ с дългосрочни договори в тези държави се предоставя ефективен инструмент, за да се гарантира, че цената на газа, която плащат в бъдеще, е конкурентоспособна:

- **Клиентите могат да поискат по-ниска цена, когато цената на газа им се отклонява от конкурентните западноевропейски референтни стойности на цените:** Клиентите на „Газпром“ ще имат договорно право да поискат по-ниска цена на газа, ако заплащаната от тях цена се отклонява от конкурентните западноевропейски референтни стойности, включително цените на разпределителните центрове за втечен газ. Те могат да се възползват от тази възможност на редовни интервали от време (на всеки две години), с допълнителен „жокер“ на всеки пет години. Вследствие на допитването до участниците на пазара съществуващите клиенти могат да упражнят това право веднага след решението на Комисията и „Газпром“ трябва да предложи това право и на нови клиенти.
- **Новата цена на газа трябва да бъде определена в съответствие с равнището на цените в конкурентните континентални западноевропейски пазари на газ:** Новата цена трябва да отразява конкурентните континентални западноевропейски референтни стойности, включително цените на разпределителните центрове за втечен газ. Вследствие на допитването до участниците на пазара тези насоки бяха значително подобрени, за да се позовават изрично на равнището на цените в конкурентните континентални западноевропейски пазари на газ, включително цените на най-важните разпределителни центрове за втечен газ в континентална Европа, а именно TTF в Нидерландия и NCG в Германия. Новата по-ниска цена ще се прилага със задна дата, считано от датата на искане за преразглеждане на цената.
- **Арбитраж при несъгласие на „Газпром“ в рамките на точно определен срок:** Ако „Газпром“ и негов клиент не се споразумеят за нова цена в рамките на 120 дни, спорът може да бъде отнесен до арбитър. Арбитърът ще наложи конкурентна цена на газа, отчитаща изцяло посочените по-горе западноевропейски референтни стойности. Освен това арбитражът трябва да се провежда в рамките на ЕС. Арбитражните съдилища в ЕС са задължени да спазват и прилагат правото на ЕС в областта на конкуренцията. Комисията има право да се намесва в такива случаи като *amicus curiae*.

Това ще гарантира конкурентни цени на газа в тези региони и ще предотврати за в бъдеще значителната разлика на цените на природния газ в рамките на индексирания към нефта договори в сравнение с конкурентните ценови референтни стойности. Задължението се прилага за всички договори с продължителност от три или повече години, тъй като свързаните с цената безпокойства в този случай се отнасят само за дългосрочните договори, при които промените с времето могат да доведат до значително отклонение от конкурентните референтни стойности.

4) Премахване на исканията, получени чрез използване на господстващо положение на пазара

Накрая, Комисията се опасяваше, че дружество „Газпром“ е използвало господстващото си положение на пазара на доставка на природен газ, за да получи предимства по отношение на достъпа или контрола на газовата инфраструктура. В изложението на възраженията бяха изразени опасения във връзка с проекта „Южен поток“ в България и тръбопровода „Ямал“ в Полша.

- По отношение на „Южен поток“ в решението ясно се посочва, че „Газпром“ няма да се възползва от получените предимства. „Газпром“ няма да иска обезщетения от българските партньори след прекратяването на проекта „Южен поток“. Това се прилага, без да се засяга въпросът дали това искане би било изобщо основателно.
- Що се отнася до **тръбопровода „Ямал“**, разследването на Комисията показва, че положението не може да се промени чрез тази антитръстова процедура, тъй като отношенията в областта на газа между Русия и Полша са определени от междуправителствени споразумения. Във всеки случай решението на полския орган за енергийно регулиране от май 2015 г. не потвърди твърденията, че „Газпром“ би затворил полския пазар на газ, що се отнася до тръбопровода „Ямал“. Регулаторът установи, че собственикът на тръбопровода „Ямал“ EuroPolgaz (съсобственост на „Газпром“) не може да отложи или да блокира инвестициите в тръбопровода: всички инвестиции, като например тези, даващи възможност за обратни потоци от Германия, са били изпълнени съгласно планираното от сертифициранията газопреносен оператор (Gaz-System).

Накрая, за да се изготвят по-добре бъдещите междуправителствени споразумения, Комисията представи законодателно предложение, чрез което междуправителствените споразумения за газа и нефта ще подлежат на предварителен контрол от страна на Комисията. Това предложение влезе

в сила през 2017 г.

Повече информация за днешното решение може да бъде намерена под номер [AT.39816](#) в [публичния регистър](#), който се намира на уебсайта на Комисията по въпросите на [конкуренцията](#).

IP/18/3921

Лица за контакти с медиите:

[Lucia CAUDET](#) (+32 2 295 61 82)

[Yizhou REN](#) (+32 2 299 48 89)

Въпроси на граждани: [Europe Direct](#) на телефон [00 800 67 89 10 11](#) или на електронния адрес [на информационната служба](#)

Photos & Videos

 [graph BG](#)